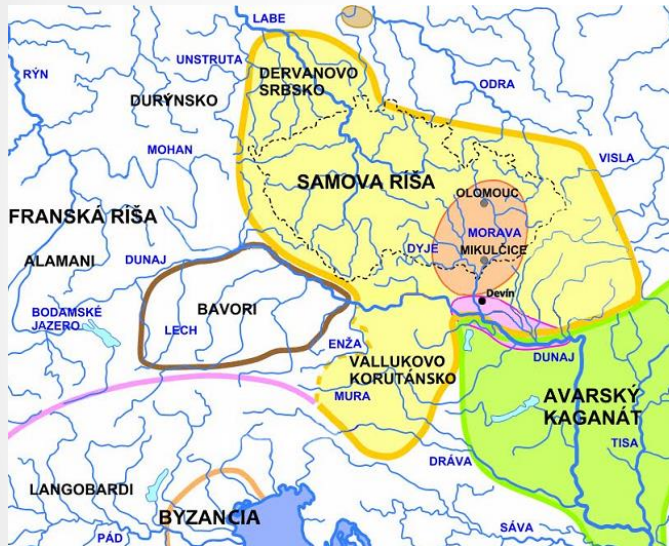

Rozhraničovanie československo-maďarskej
štátnej hranice –

Trianonská zmluva

v teréne a hraničných dokumentoch

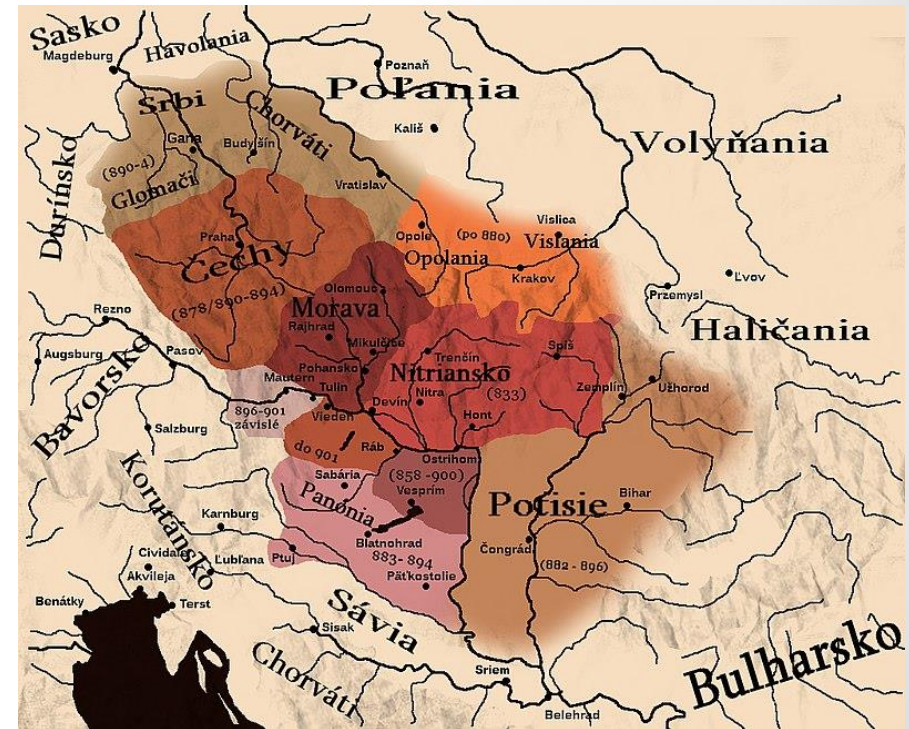
Územie Slovenska v stredoveku

Samova ríša
1. polovica 7. stor.

Nitrianske kniežatstvo
začiatok 9. stor.

Nitrianske kniežatstvo v rámci
Veľkej Moravy za Svätopluka, 9. stor.

Rakúsko-Uhorsko a Uhorsko v 19. stor.

Veľká vojna 1914 – 1918 (prvá svetová vojna)

Najväčší konflikt v dejinách (do tej doby) sa odohrával prevažne v Európe, ale bojovalo sa aj v severnej Afrike, Ázii (najmä blízky východ, Rusko), na oceánoch a inde. Proti sebe stáli mocnosti snažiace sa získať nové kolónie (Nemecko, Rakúsko-Uhorsko, neskôr podporené Bulharskom a Osmanskou ríšou) a mocnosti, ktoré sa tomu bránili (Spojené Kráľovstvo Veľkej Británie, Francúzsko, Rusko, podporované Talianskom, Japonskom, USA a Rumunskom).

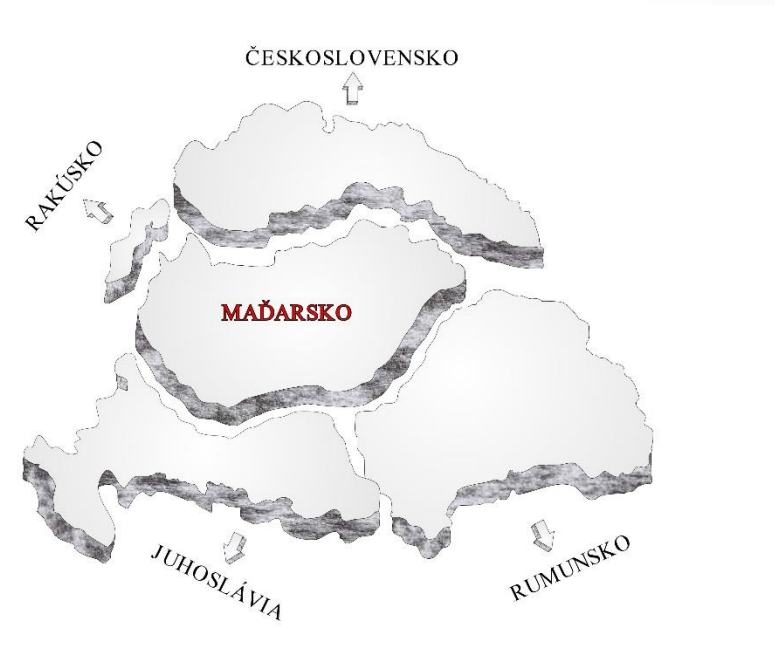
Išlo o globálny svetový konflikt a krvavý pokus o znovurozdelenie sveta. Výsledkom bolo takmer 17 mil. priamych obetí, z toho cca 10 mil. vojakov a 7 mil. civilistov. Ďalšie milióny obetí zomreli v dôsledku hladomoru a chorôb (španielska chrípka).

Koniec Veľkej vojny a Parížska mierová konferencia

- Porážka Nemecka, Rakúsko-Uhorska a ich prívržencov bola spečatená prímerím platným od 11:00 hod. dňa 11. novembra 1918.
- Skutočné mierové rokovania o vysporiadaní sa s vinníkmi vojny a novom usporiadaní Európy sa konali na predmestiach Paríža od januára 1919 do augusta 1920, neskôr boli dopĺňané rozhodnutiami Konferencie veľvyslancov až do roku 1924. Výsledkom parížskych rokovaní boli najmä mierové zmluvy s porazenými mocnosťami, nové hranice v Európe a založenie Spoločnosti národov.

Mierové zmluvy po Veľkej vojne
(versailsský mierový systém):

- [Versailská zmluva](#) s Nemeckom (28. 6. 1919)
- [Saint-Germainská zmluva](#) s Rakúskom (10. 9. 1919)
- [Neuillyská zmluva](#) s Bulharskom (27. 11. 1919)
- [Trianonská zmluva s Maďarskom](#) (4. 6. 1920)
- [Sèvreská zmluva](#) s Tureckom (10. 8. 1920)

Rozdelenie Uhorska

TRIANONSKÁ ZMLUVA

- Z hľadiska nového Československa, ktoré vzniklo 28. 10. 1918, prináša versaillský mierový systém stabilné štátne hranice s Rakúskom, Nemeckom, Poľskom, Rumunskom a napokon vďaka Trianonskej zmluve aj s Maďarskom.
- Čo predchádzalo Trianonu:
 - Maďarský pokus o rozdelenie Horného Uhorska na západnú a východnú časť
 - Vyhlásenie XXX. zákona o samospráve Tótország (tri časti)
 - Prvá demarkačná línia: Dunaj, Ipeľ, Rim. Sobota, ďalej k Uhu a ním na sever ku Galícii
 - Druhá demarkačná línia: Dunaj, Novohradské vrchy, popri obciach Bukra, Mátraterenye, Pósvár, Szarvaskő, Gesztel, Sárospatak, Pácín, Baťovo a na sever k Perečinu a Uhom + Slovanský koridor (Burgenland)
 - Maďarská republika rád (Béla Kun) a západná podpora československých légii a rumunskej armády voči maďarskému bolševizmu,
 - Maďarské kráľovstvo (Miklós Horthy)

Trianonská zmluva podpísaná 4. júna 1920 na zámku Grand Trianon pri Paríži tak stanovila aj priebeh československo-maďarskej štátnej hranice, všeobecne popísanej v článku 27, ods. 4, z východu od rumunsko-maďarskej hranice smerom na západ k rakúsko-maďarskej hranici.

Zámok Grand Trianon vo Versailles

Československo-maďarská delimitačná komisia (rozhraničovacia komisia)

V súlade s mierovými zmluvami bola zriadená Medzinárodná komisia pre stanovenie hraníc československo-maďarských (Československo-maďarská delimitačná komisia, rozhraničovacia komisia).

Jej úlohou bolo najmä stanovenie podrobného priebehu hraničnej čiary v teréne v intenciách generálneho určenia podľa Trianonskej zmluvy, vytýčenie a vyznačenie štátnej hranice v teréne a vyhotovenie hraničného dokumentárneho diela, ktoré podrobne a jednoznačne znázorňuje a popisuje priebeh hraničnej čiary.

Rozhraničovacia komisia zasadala vcelku 37 krát. Prvý krát 21. júla 1921 v Brne, neskôr vo Vácove, v Bratislave a napokon v Budapešti. Jej činnosť bola ukončená 10. apríla 1926.

V komisii boli zastúpené víťazné mocnosti, zástupca Československa a zástupca Maďarska.

Členmi komisie boli ustanovení (na fotografii zľava):

pplk. Uffler – Francúzsko,
Ing. Roubík – Československo,
pplk. Carey – Spojené kráľovstvo Veľkej Británie, predseda komisie,
pplk. Pellicelli – Taliansko,
poľný podmaršál Tanczos – Maďarsko,
mjr. Tschuchya, neskôr mjr. Ando – Japonsko (nie sú na fotografii).

Popri hlavných komisároch pôsobili v rozhraničovacej (delimitačnej) komisii aj ďalší vládni alebo technickí experti (geodeti, topografi, kartografi a pod.), ktorí častokrát pracovali aj priamo v teréne, kde viedli a usmerňovali pracovné skupiny. V československej delegácii pod vedením odborového prednostu ministerstva verejných prác a komisára rozhraničovacej komisie **Ing. Václava Roubíka** pôsobili najmä:

- ministerský rada **Ing. Vojtech Kovařík**,
- ministerský rada **Ing. Evžen Durych**,
- pre záležitosti a otázky týkajúce sa Slovenska p. **Fedor Houdek** (slovenský politik agrárnej strany, Slovák, v rokoch 1919 a 1920 minister výživy ľudu ČSR /minister zásobovania/, podnikateľ, národohospodár),
- pre záležitosti Podkarpatskej Rusi **Dr. Michail Braščajko** (advokát v Užhorode),
- vrchný meračský rada **Ing. V. Hajný**,
- vrchný meračský komisár **Ing. O. Krčmář** (do polovice roku 1923),
- **npor. Vladimír Reneš**, tajomník delegácie (sekretár), ktorého v roku 1925 vystriedal **kpt. A. Makovička**.

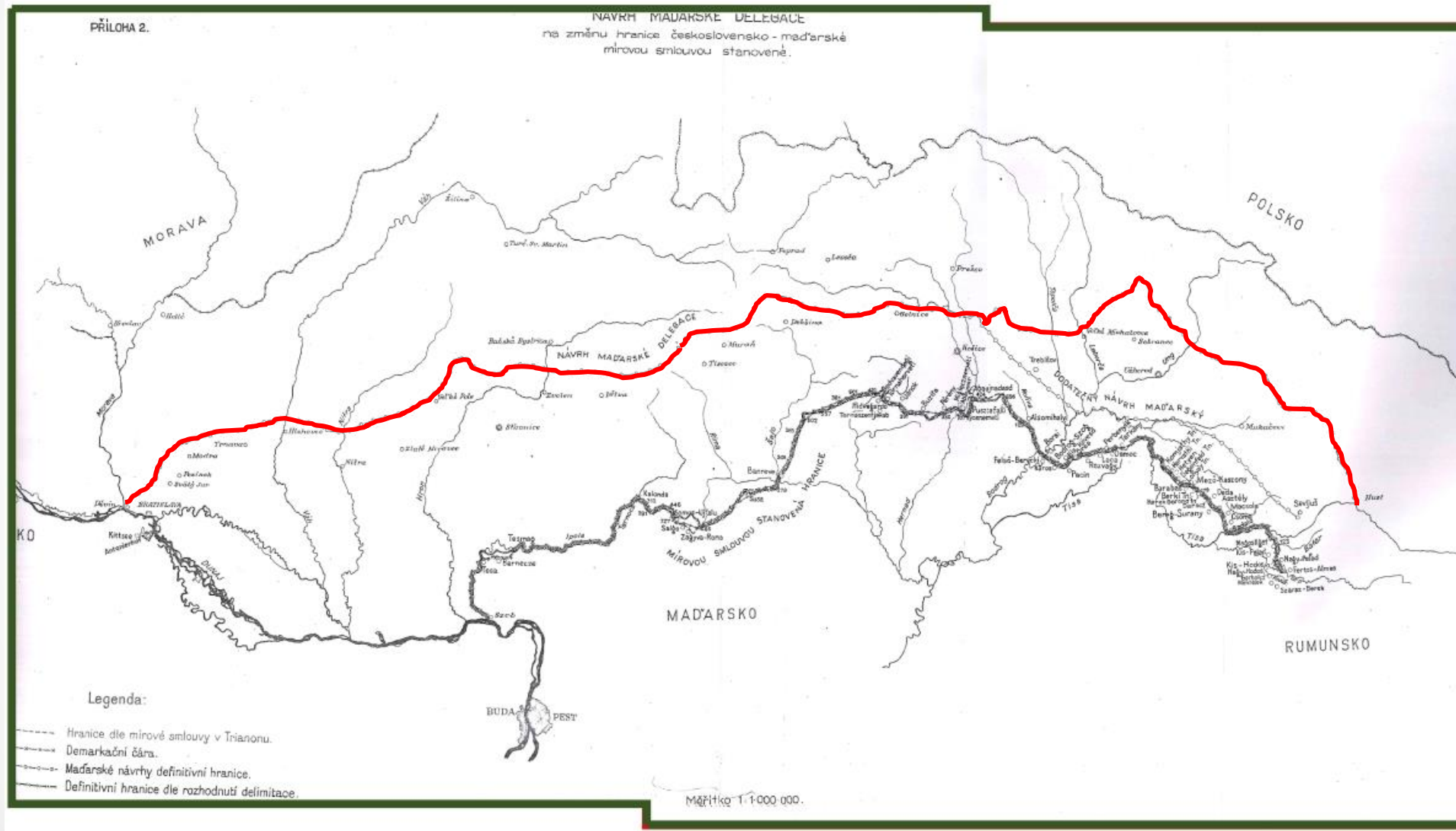
Ing. Václav Roubík

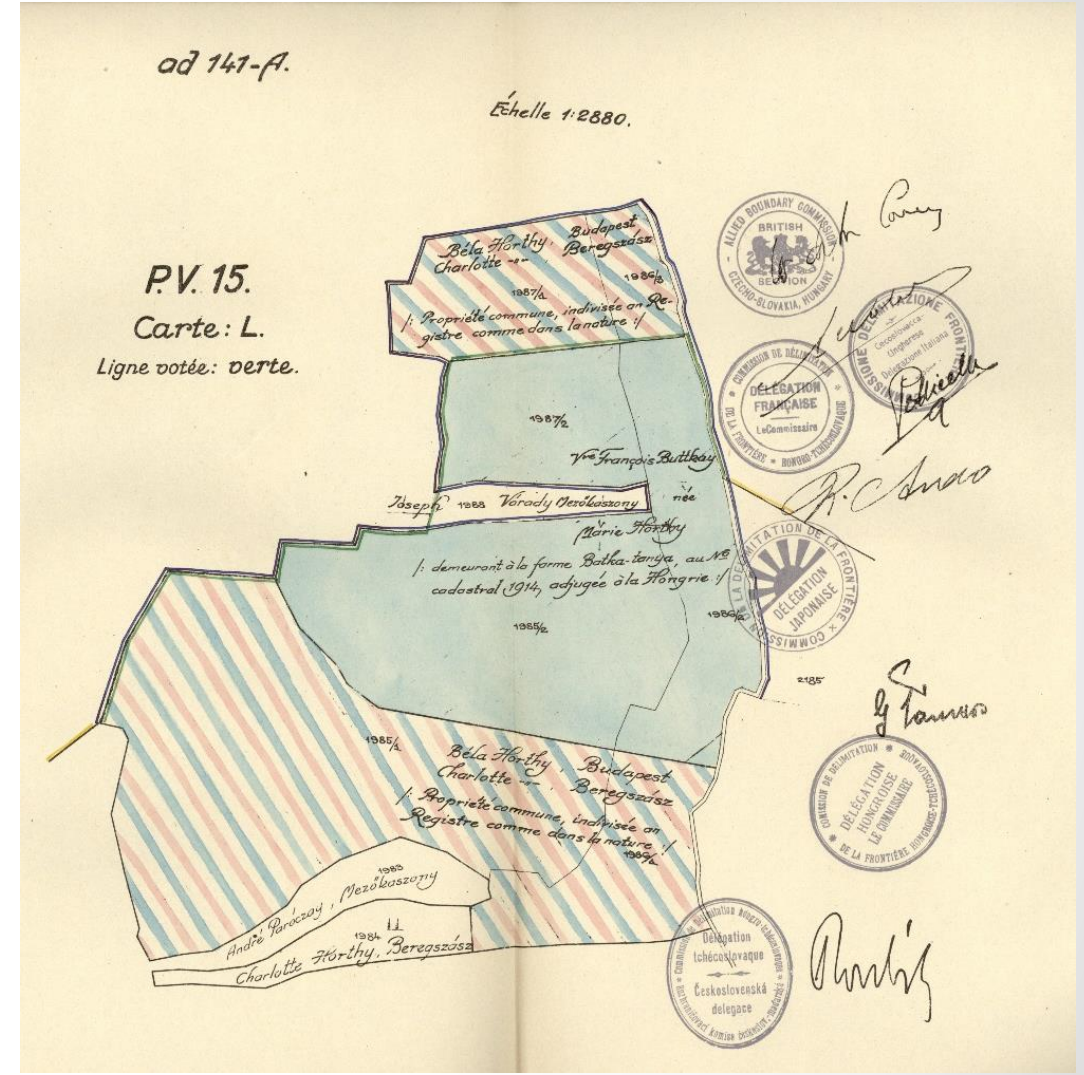
Fedor Houdek

- Rokovania o podrobnom priebehu hranice

- zasadenie 21. júla 1921 v Brne – maďarský návrh v zmysle tzv. „Zasielacieho listu“ - zamietnutý

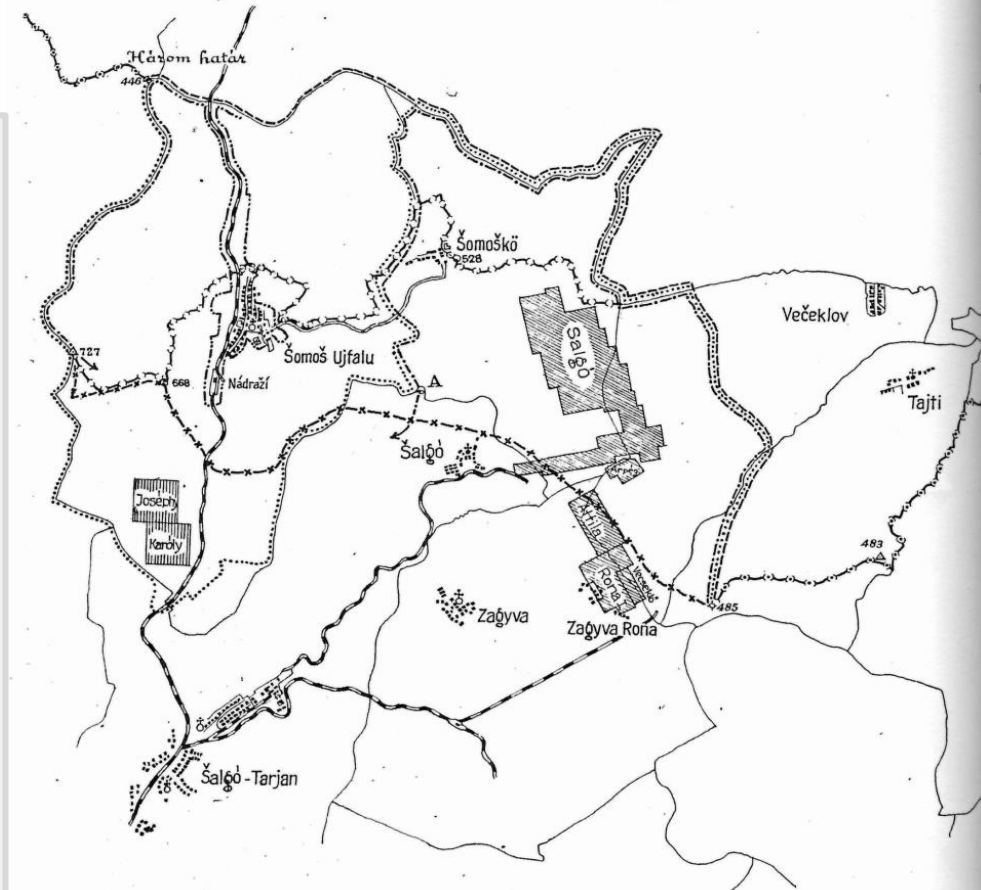
- Rokovania o podrobnom priebehu hranice

- Rokovania o podrobnom priebehu hranice – lokalita Salgótarján

Vymedzením hranice v lokalite Salgótarján (južne od Fil'akova), kde rozhraničovacia komisia nevedela dospieť k dohode, sa musela zaoberať aj Konferencia veľvyslancov v Paríži:

Telegram z Konferencie veľvyslancov zo 6. mája 1922,
 Poznámka z Konferencie veľvyslancov z 21. júla 1922,
 Rozhodnutie konferencie veľvyslancov z 20. októbra 1922,
Rezolúcia Rady Spoločnosti národov z 25. apríla 1923,
 Uznesenie Konferencie veľvyslancov z 1. júna 1923,
 Uznesenie Konferencie veľvyslancov z 18. júla 1923,
 Poznámka z Konferencie veľvyslancov zo 16. novembra 1923,
 Uznesenie Konferencie veľvyslancov z 19. decembra 1923.

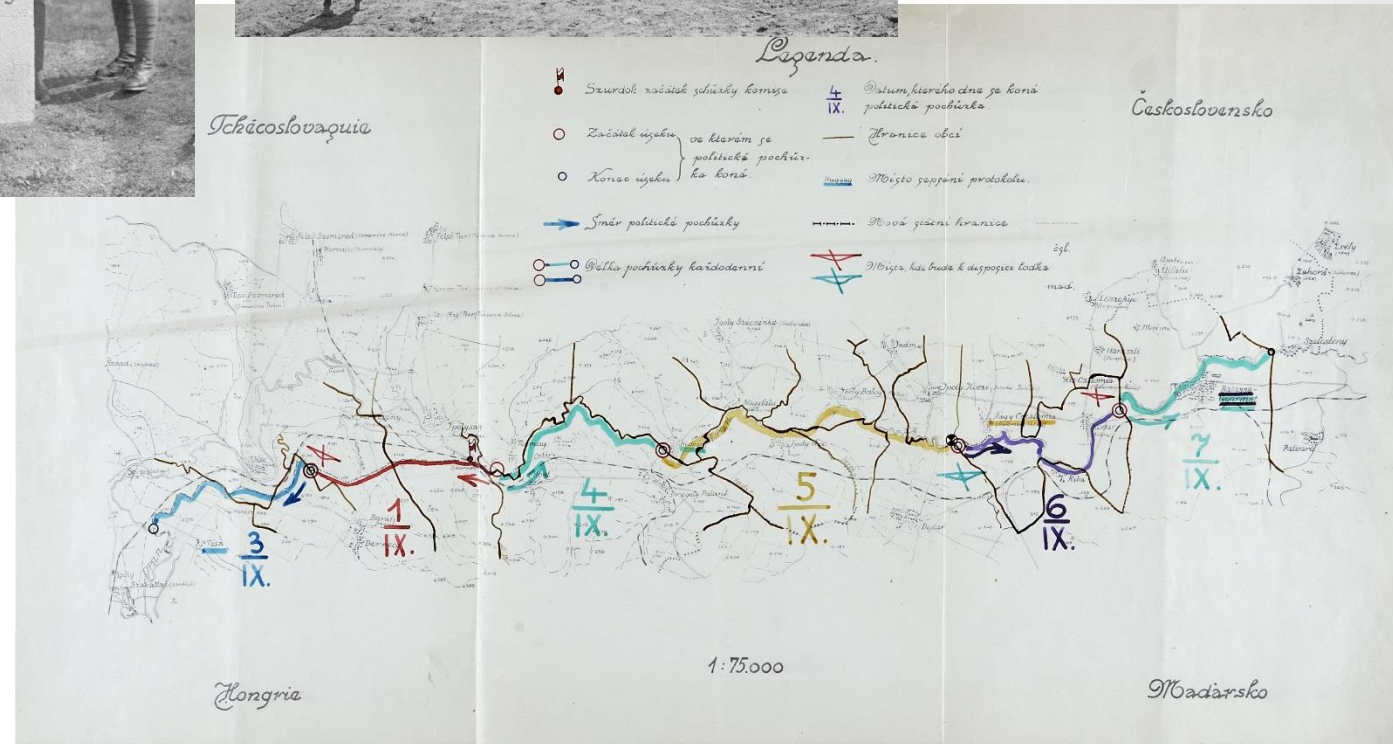
Legenda:

—x—x—x—	Dotržovaná demarkační linie .		Důlní výměry Rima-Murašské společnosti
—o—o—o—	Odhlasovaná již státní hranice .		Důlní výměry Moravsko-Slezské banky
	Návrh československý.		
-----	I- ní řešení .		
-----	II- hé řešení .		
-----	Návrh maďarský.		
▲727 ◆485	Body v mírové smlouvě.		
—x—x—x—	Rozhodnutí konference velvyslanců .		
-----	Katastrální hranice		

Komisáři v teréne + tzv. „politické pochôdzky“

Roubík (ČSR) a Tánzos (Maďarsko)

Práce meračských skupín

Signalizačné alebo meračské veže na trigonometrických bodoch

Vytyčovací a zameriavacie práce

Základný hraničný znak XI
(obec Neporadza, južne
od Tornale)

Meračský elaborát

Ukážka z meračskej dokumentácie

Na terénnych prácach sa podieľali tak československá ako aj maďarská strana rovnakým dielom. Niektoré práce boli vykonávané spoločne, alebo pod dohľadom zástupcu druhej strany. Za Československo koordinovalo práce ministerstvo verejných prác, ktoré zabezpečilo potrebný technický personál pridelením štátnych meračských úradníkov z rezortu ministerstva financií a z vojenského zemepisného ústavu dôstojníkov-geodetov a časť kresličov. Pomocný technický personál bol najímaný lokálne podľa potreby.

832 km dlhá hranica (aj s úsekom na Podkarpatskej Rusi) rozdelená na XXVIII hraničných úsekov bola technicky rozdelená na 19 pracovných úsekov. Práce prebiehali najmä v rokoch 1921 až 1924 pod vedením skúsených geodetov a topografův.

Rok	Dĺžka (km)	Počet hraničných znakov na štátnej hranici (porovnanie so súčasným stavom)							spolu
		trojštátne	základné	hlavné	medziľahlé	doplňujúce	polygónové	iné	
1925	832	2	27	746	3737	2792	2225	-	9529
2020	653	2	22	575	3561	2555	-	75	6790

Dĺžka hranice (km)	Počet polygónových ťahov	Počet vypočítaných bodov	Počet určených výšok	Počet poľných náčrtov	Šírka zameraného pruhu (m)
832	2 164	10 565	8 282	1 088	200

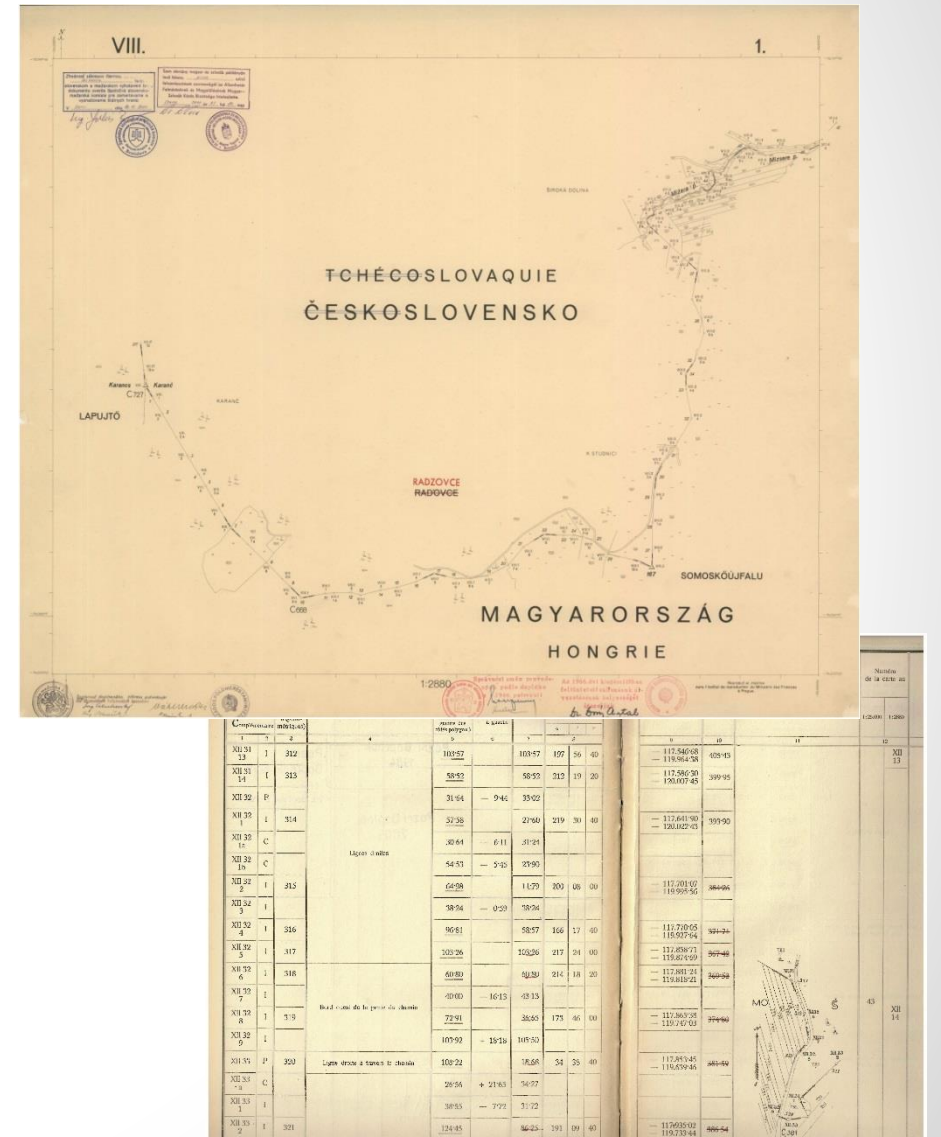
Hraničné dokumentárne dielo

V súlade s inštrukciami Konferencie veľvyslancov v Paríži bolo spoločne vyhotovené komplexné hraničné dokumentárne dielo ako výsledok trigonometricko-polygonometrických, topografických a tachygrafických meraní a kartografických prác, ktoré pozostávalo z nasledovných častí:

- Podrobná hraničná mapa 1:2800 (v celku 278 listov a ďalších 115 na úseku Dunaja),
- Dunajská mapa 1:5000 (46 listov),
- Prehľadná hraničná mapa 1:25 000 (68 listov),
- Podrobný popis hraničnej čiary (27 zošitov s 538 dvojítmymi stranami),
- Všeobecný popis hranice,
- Mapa 1:200 000 (9 listov),
- Zbierka protokolov zo zasadaní komisie,
- Protokol o delimitácii.

V rozhraničovacej komisii československo-maďarskej bolo dielo dohotovené a podpísané dňa 15. mája 1925.

Ukážky z hraničných dokumentov

Dosah pôvodných hraničných dokumentov a Trianonu na súčasnosť

Zmluva medzi Slovenskou republikou a Maďarskom o štátnej hranici, podpísaná 25. 1. 2016 v Amsterdame (platná od 1. 3. 2019):

- deklarovanie Trianonskej zmluvy ako právneho základu pre určenie priebehu hranice
- pevná hranica na hraničných vodách
- vytvorenie podmienok pre nové hraničné dokumentárne dielo
- zmeny štátnej hranice na Ipli a pri Šiatorskej Bukovinke
- komplexná správa štátnej hranice – Slovensko-maďarská hraničná komisia.

Zdroje a pramene:

<https://encyklopediapoznania.sk/clanok/7257/samova-risa>

http://www.klubvtn.info/info_102.htm

<https://ipravda.sk/res/2008/11/12/thumbs/119408-velke-uhorsko-clanokW.jpg>

<https://nationalinterest.org/blog/buzz/world-war-i-taught-us-navy-how-fight-submarines-38167>

<https://quizlet.com/462203175/world-war-1-trench-warfare-flash-cards/>

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=904155>

Hraničné dokumentárne dielo slovensko-maďarskej štátnej hranice a fotoarchív odboru správy štátnych hraníc MV SR

Literatúra:

- Čeněk M. Kadlec. Hry o hranice. Vlastný náklad autora. Chrást u Poříčan. 2001. 1. vydanie. BCS, s.r.o.
- JUDr. Pavel Mikeš. Vývoj štátních hraníc Československé republiky a České republiky. Praha. Júl 2018. Tiskárna Ministerstva vnitra.
- Ministerstvo verejných prác ČSR. Zpráva o provádění rozhraničovacích prací - hranice československo-maďarská, b. m., b. r. (okolo r. 1926), b. v.
- Ing. O. Krčmář. Hranice republiky Československé. Časopis československých inženýrů. Technický obzor. Praha. 1934. R. XLII, číslo 13. Tlač: Dr. E. Grégr a syn.

Ďakujem za pozornosť!

- Ing. Peter Šlahor, odbor správy štátnych hraníc MINISTERSTVO VNÚTRA SR (september 2020)